

บทความวิจัย

เรื่อง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาในโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

Buddhist Ethical Behavior of Hill tribe Thai Novices Studying in Buddhist Secondary
Schools Division of General Education, Chiang Rai Province.

ดร.ฤทธิชัย แกมมาก

พระครูวิมลศิลปกิจ (เรื่องฤทธิ ธนปถโญ)

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงราย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๑๒๘ รูป ผลการวิจัยพบว่า

สามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาอยู่โรงเรียนพระปริยัติธรรม ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๑๕ – ๑๖ ปี มีชาติพันธุ์เป็นม้งและอาข่า ผู้ควบคุมดูแลเป็นเจ้าอาวาส ได้รับความอุปถัมภ์เป็นเจ้าอาวาส ผลการเรียนรวม(ปีที่ผ่านมา)อยู่ระหว่าง ๒.๐๐ – ๒.๔๙ และผู้ปกครองมีอาชีพเป็นเกษตรกร

สามเณรชาวไทยภูเขามีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูตเวทีมีค่าสูงสุด ด้านความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา สามเณรชาวไทยภูเขามั่นใจว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้สัจธรรมจริง รู้สึกซาบซึ้งถึงพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ว่าเป็นเลิศกว่าใครในโลกและมีความมั่นใจว่าหลักธรรมของพระพุทธเจ้าสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ด้านความกตัญญูตเวที ระลึกถึงทุกคนที่มีบุญคุณตลอดไป ให้ความเคารพและเชื่อฟังต่อผู้ปกครองและช่วยเหลืองานที่ผู้ปกครองมอบหมายด้วยความเต็มใจ ด้านความเมตตากรุณา มีความปรารถนาดีต่อผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียน มีความเอื้ออารีต่อญาติพี่น้องและมีความยินดีที่ได้แบ่งปันสิ่งของหรืออาหารให้เพื่อนด้านความรับผิดชอบ รู้สึกชื่นชมเมื่อเห็นเพื่อนเก็บขยะจากพื้นไปใส่ถังขยะ เมื่อเห็นเพื่อนทำความดีจะรู้สึกชื่นชมเพื่อนและจะพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

แม้ว่างานนั้นจะยากเพียงใดและด้านความซื่อสัตย์ เมื่อเก็บของผู้อื่นได้ จะส่งคืนเจ้าของ มีความรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตน และมีความละเอียด เกรงกลัวต่อการทำผิด

สามเณรชาวไทยภูเขามียุคที่ต่างกันและมีผู้อุปถัมภ์ที่ต่างกันมีผลทำให้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน แต่การมีชาติพันธ์ที่ต่างกันและมีผู้ควบคุมดูแลที่ต่างกันไม่มีผลทำให้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

Abstract

The study of Buddhist Ethical Behavior of Hill tribe Thai Novices Studying in Buddhist

Secondary Schools Division of General Education, Chiang Rai Province. The study was made on a target group of 128 hill tribe Thai novices who study at the Buddhist Junior High School (Matthayomsuksa 3), Department of Education, Chiang Rai Province.

The results of the study showed that most of the students are between fifteen and sixteen years old, they are Hmong and Akha, and their parents are farmers. They received the patronage of the abbot, who also supervised and took care of them. The results of the study further showed that in the past year the educational performance of the novices ranged between 2.00 – 2.49 (General Point Average).

Buddhism has had a large effect on the ethical behavior of the Hill tribe novices, in many aspects. The most noticeable aspect of the student's behavior resulting from Buddhism is the understanding and practicing of gratitude.

Through their faith in Buddhism, the novices have come to believe that the Buddha truly attained enlightenment. They have appreciated the wisdom of the Buddha and the degree of excellence he achieved, which is greater than anyone else in the world.

They believe the principles of the Buddha can be applied usefully in our daily lives. They always remember all the people who are grateful to them and they show respect and obedience to their parents. They help them in everything and do assigned tasks willingly.

They follow the Buddhist principle of benevolence, which they bestow on their parents and their friends. They have magnanimity towards their relatives and are willing to share their gifts and food with their friends.

They also have a sense of responsibility. They appreciate when they see anyone pick up garbage from the ground and put it in the bins and they appreciate it when they see their friends do good things.

They try to finish work assigned to them even if the work is difficult. They have a sense of integrity, for example when they borrow things, they always return them their owners.

They are responsible in their duties and they are afraid to make mistakes and feel ashamed if they do so.

They have appreciated the wisdom of the Buddha, who is more excellent than anyone else in the world and they are convinced that the Buddha's teachings can be applied to everyday life.

Their different ages and different patrons have resulted in differences in their ethical behavior resulting from experience of Buddhism. However, their ethnic and controller have different do not resulted in their ethical behavior on Buddhism.

บทนำ

ภาคเหนือตอนบนประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม เช่น กะเหรี่ยง ม้ง เย้า มูเซอ ละว้า เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหลายเหล่านี้ได้อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ชาวไทยภูเขาเหล่านี้เป็นกลุ่มชนหรือกลุ่มชนชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง^๑โดยมีการสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน สังคมชาวไทยภูเขาเป็นสังคมที่แยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวจากสังคมไทยพื้นราบ ทั้งนี้เพราะชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่อาศัยอยู่กระจัดกระจายอยู่ตามเทือกเขาต่างๆในระดับความสูงที่แตกต่างกันไประหว่าง ๒,๐๐๐ ถึงกว่า ๕,๐๐๐ ฟุตจากระดับน้ำทะเล^๒ เส้นทางคมนาคมไม่สะดวกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝน หมู่บ้านชาวไทยภูเขาหลายแห่งจะไม่สามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้ โดยเฉพาะพื้นที่ในภาคเหนือ จะมีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างไปจากภาคอื่นๆ มีภูเขาสูงสลับกับหุบเขาซึ่งเป็นที่ราบแคบ

ดังนั้นการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างชาวไทยภูเขากับชาวไทยในพื้นที่ราบจึงไม่มีความแน่นแฟ้นและใกล้ชิดกันแต่อย่างใด ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปมาก

^๑ ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, ชาวเขา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔.

^๒ อ่างแก้ว, ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, ชาวเขา, หน้า ๑๔.

เพราะกระแสการพัฒนาประเทศได้แพร่กระจายไปทุกที่ไม่เว้นกระทั่งชุมชนชาวไทยภูเขา เช่น การคมนาคม การศึกษา การค้าขาย การส่งเสริมอาชีพ และสุขภาพอนามัย เป็นต้น

การพัฒนาดังกล่าว โดยเฉพาะด้านการศึกษาทำให้เด็กและเยาวชนชาวไทยภูเขาได้มีโอกาสมากขึ้นในการศึกษา ช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสกว้างสำหรับเด็กชายชาวไทยภูเขาคือการบวชเป็นสามเณร โดยวัดในพระพุทธศาสนาได้ให้โอกาสเด็กชาวไทยภูเขาบวชเป็นสามเณรได้รับการศึกษา ทำให้ผู้ปกครองได้ส่งบุตรหลานของตนเข้ามาศึกษาภายในวัดมากขึ้น

เด็กชาวไทยภูเขาเหล่านี้เมื่อเข้ามาบวชเรียนเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนาแล้วต้องเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกันในวัดซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมใหม่ ที่มีความแตกต่างจากครอบครัวและสังคมเดิมของตนเองที่มีพ่อแม่และญาติพี่น้องคอยดูแลและให้การช่วยเหลือเมื่อประสบกับปัญหาต่าง ๆ การเข้ามาอยู่ร่วมกันในวัดของสามเณรจากเผ่าต่างๆ เหล่านี้มีความแตกต่างกันในด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงสังคมที่วัดตั้งอยู่ด้วยการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขได้นั้น ทำให้สามเณร ต้องมีการปรับตัว ซึ่งได้แก่การเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้ทางสังคม และวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ได้

สามเณรชาวไทยภูเขาเหล่านี้ เมื่อเข้ามาบวชเรียน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เป็นคนดีตามที่สังคมต้องการ พิจารณาจากพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีเหตุผล มีความอดทน มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ คือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การประหยัดและหมั่นออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์^๓ สามเณรชาวไทยภูเขาเหล่านี้อยู่ในช่วงของเด็กวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่น เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง ต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและจริยธรรม นอกจากนี้จะต้องปรับตัวตามวัยแล้ว สามเณรชาวไทยภูเขาเหล่านี้ยังต้องมีการปรับตัวเองในเรื่องที่อยู่อาศัย ด้านอาหารการกิน การปรับตัวต่อกฎระเบียบข้อบังคับของวัด การปรับตัวทางสังคม ต้องปรับตัวให้เข้ากับอาจารย์ที่โรงเรียน การปรับตัวกับเพื่อนเผ่าเดียวกันและต่างเผ่า เมื่อต้องมาพักอยู่ด้วยกัน และการปรับตัวกับเพื่อนนักเรียนจากพื้นราบที่มีสังคม วัฒนธรรม และสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน

ปัจจุบันจังหวัดเชียงราย มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๒๑ แห่ง^๔ มีนักเรียนที่เป็นสามเณรจำนวน ๓,๓๓๔ รูป เป็นสามเณรชาวไทยภูเขา จำนวน ๑,๑๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓. ๒๘ สามเณรชาวไทยภูเขาเหล่านี้ล้วนได้รับความอนุเคราะห์เลี้ยงดูให้การศึกษาและได้รับความอุปถัมภ์ในด้านต่าง ๆ

^๓ บุญมี แทนแก้ว, **จริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. ๒๕๓๕), หน้า ๔๘.

^๔ สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย, **สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายพุทธศักราช ๒๕๕๓**, (อัดสำเนา), หน้า ๗- ๘.

จากเจ้าอาวาสที่ตนสังกัดอยู่ จากการที่สามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ทำนา อีกทั้งยังมาจากหลายท้องถิ่น วัฒนธรรมและความคิด เมื่อสามเณรชาวไทยภูเขา มาอยู่พื้นราบทำให้เกิดการเลียนแบบจากวัฒนธรรมสมัยใหม่ ทำให้สามเณรชาวไทยภูเขา มีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมใหม่ ซึ่งจากปัญหาสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสิ่งยั่วยุ สามเณรชาวไทยภูเขา จะมีภาวะเสี่ยงมากขึ้นในระหว่างที่อยู่ทั้งในและนอกรั้วโรงเรียน สถานศึกษาซึ่งมีความใกล้ชิดกับสามเณรชาวไทยภูเขา

ดังนั้น ในฐานะหน่วยงานที่ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงราย และคณะผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าสามเณรชาวไทยภูเขาที่บวชเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเชียงราย มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างไรและปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรชาวไทยภูเขา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑ เพื่อศึกษาหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา
- ๒ เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงราย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓
- ๓ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงราย มัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำแนกตามอายุ ชาติพันธุ์ การควบคุมดูแลและการได้รับความอุปถัมภ์

ขอบเขตการวิจัย

๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขาในด้านความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความกตัญญูกตเวทิตะ ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และความมีระเบียบวินัย

๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัดเชียงรายมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จำนวน ๒๑ แห่ง มีนักเรียนที่เป็นสามเณรจำนวน ๓,๒๒๖ รูป และเป็นสามเณรชาวไทยภูเขา จำนวน ๑,๑๑๓ รูป การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๑๒๘ รูป

สมมติฐานของการวิจัย

๑ สามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงรายอายุที่ต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน

๒ สามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงรายชาติพันธุ์ที่ต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน

๓ สามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงรายการควบคุมดูแลที่ต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน

๔ สามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงรายได้รับอุปถัมภ์ที่ต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน

รูปแบบการวิจัย

วิธีการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑ ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สามเณรที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงราย จำนวน ๒๑ แห่ง มีสามเณรจำนวน ๓,๒๒๖ รูป และเป็นสามเณรชาวไทยภูเขา จำนวน ๑,๑๑๓ รูป

๒. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย มัธยมชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๑๒๘ รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) เกี่ยวกับระดับเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ชาติพันธุ์ การควบคุมดูแล การได้รับความอุปถัมภ์ ผลการเรียนรวม(ปีที่ผ่านมา) และอาชีพผู้ปกครอง

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close-ended) และแบบเลือกตอบ(Check list) เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรชาวไทยภูเขาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดเชียงรายเป็นลักษณะปลายเปิด แบ่งเป็น ๖ ด้าน คือ ๑. ด้านความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

๒. ด้านความกตัญญูกตเวที ๓. ด้านความเมตตากรุณา ๔. ด้านความรับผิดชอบ ๕. ด้านความซื่อสัตย์ และ ๖. ด้านความมีระเบียบวินัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาอยู่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย มัธยมชั้นปีที่ ๓ ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขา ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๑๖ ปี มีชาติพันธุ์เป็นม้งและอาข่า ผู้ควบคุมดูแลเป็นเจ้าอาวาส และผู้อุปถัมภ์เป็นเจ้าอาวาส ผลการเรียนรวม(ปีที่ผ่านมา)อยู่ระหว่าง ๒.๐๐ - ๒.๔๙ ผู้ปกครองของสามเณรชาวไทยภูเขาอาชีพเป็นเกษตรกร

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของสามเณรชาวไทยภูเขาแต่ละด้าน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ด้านความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขา ส่วนใหญ่มีความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมีความเชื่อมั่นว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้สัจธรรมจริง นักเรียนรู้สึกซาบซึ้งถึงพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่เป็นเลิศกว่าใครในโลกและนักเรียนมีความมั่นใจว่าหลักธรรมของพระพุทธเจ้านำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ตามลำดับ

ด้านความกตัญญูกตเวที ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความกตัญญูกตเวทีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระลึกถึงทุกคนที่มีบุญคุณตลอดไปนักเรียนให้ความเคารพและเชื่อฟังต่อผู้ปกครองและนักเรียนช่วยเหลืองานที่ผู้ปกครองมอบหมายด้วยความเต็มใจตามลำดับ

ด้านความเมตตากรุณา ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความเมตตากรุณาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมีความปรารถนาดีต่อผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียนมีความเอื้ออารีต่อญาติพี่น้องและนักเรียนมีความยินดีที่ได้แบ่งปันสิ่งของหรืออาหารให้เพื่อนเสมอตามลำดับ

ด้านความรับผิดชอบ ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนรู้สึกชื่นชมเมื่อเห็นเพื่อนเก็บขยะจากพื้นไปใส่ถังขยะนักเรียนเห็นเพื่อนทำความดีจะรู้สึกชื่นชมเพื่อนและนักเรียนจะพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จแม้ว่างานนั้นจะยากเพียงใดตามลำดับ

ด้านความซื่อสัตย์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับมากนักเรียนเก็บของผู้อื่นได้จะส่งคืนเจ้าของและนักเรียนรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนนักเรียนมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำผิดตามลำดับ

ด้านความมีวินัยในตนเอง ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเมื่อนักเรียนทำผิด นักเรียนจะยอมรับปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนนักเรียนเก็บและทิ้งขยะลงในถังที่จัดวางไว้ทุกครั้งนักเรียนจะทำงานสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายเสมอและเมื่อนักเรียนเก็บของได้จะเก็บไว้เพื่อให้เจ้าของมารับคืนตามลำดับ

ข้อเสนอแนะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายทั้ง ๖ ด้าน

ด้านความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความศรัทธาในเรื่องพระพุทธศาสนา

ด้านความกตัญญูกตเวทีผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้อื่นและพระอาจารย์

ด้านความเมตตากรุณาผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีเมตตาต่อผู้อื่นหรือให้ความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนรู้จักรักและมีเมตตาต่อสัตว์ ไม่ฆ่าสัตว์

ด้านความรับผิดชอบผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบหรือมีความรับผิดชอบในหน้าที่

ด้านความซื่อสัตย์ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ แก่ตนเองหรือผู้อื่น

ด้านความมีระเบียบวินัยผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีการทำตามกฎระเบียบของวัดหรือของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ได้พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขานั้นมีความสัมพันธ์กับอายุหรือวัยของสามเณรชาวไทยภูเขาเพราะสามเณรชาวไทยภูเขาที่มีอายุน้อยจะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนายังมีน้อย อีกทั้งการจะนำจริยธรรมนั้นเข้ามาสอดแทรกกับการเรียนการสอนนั้นต้องมีการตั้งใจให้เด็กนั้นคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ จากขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีเดิมและมาสู่การขัดเกลาทางสังคมสงฆ์ ของพุทธศาสนา และกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนเพราะวัยของสามเณรชาวไทยภูเขานั้นมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นครูอาจารย์ควรอยู่ใกล้ชิดกับสามเณรชาวไทยภูเขามากที่สุด และควรสอดแทรกจริยธรรมในด้านต่างๆ แก่สามเณรชาวไทยภูเขาเพื่อที่จะนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติและเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เกิดขึ้นได้เนื่องผู้วิจัยและคณะได้สอนพระนิสิตห้องเรียนแก้ว จังหวัดเชียงราย ซึ่งพระนิสิตเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นสามเณรชาวไทยภูเขาที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยและคณะจึงมีความสนใจว่า สามเณรชาวไทยภูเขาเหล่านี้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเช่นใด เมื่อมาเรียนร่วมกับสามเณรทั่วไป

ดังนั้นงานศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายนี้ ผู้วิจัยและคณะจึงได้แจกแบบสอบถามสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ทั้ง ๒๑ แห่ง เฉพาะสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๑๒๘ รูป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยและคณะจึงขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สามเณรชาวไทยภูเขา ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยและคณะได้ทำงานวิจัยอย่างคุณค่า

เอกสารอ้างอิง

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. ชาวเขา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ, ๒๕๓๘.
บุญมี แทนแก้ว. จริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส, ๒๕๓๙.
สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย, สารสนเทศกลุ่ม
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายพุทธศักราช ๒๕๕๓,
(อัดสำเนา).

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่.....

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน .....

ข้าพเจ้า..... ตำแหน่ง.....

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ.....

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่.....จนถึง.....ซึ่งการนำ

ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ .....

(.....)

ตำแหน่ง .....

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

รายละเอียดเกี่ยวกับการนำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้อันก่อนประโยชน์อย่างเด่นชัด

คำชี้แจงเพิ่มเติม

การนำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์มาใช้อันก่อนให้เกิดประโยชน์อย่างชัดเจน หมายถึง การมีหลักฐานแสดงว่าได้มีการนำผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์หรือข้อเสนอแนะที่ระบุไว้ในรายงานการวิจัยอย่างถูกต้อง และมีหลักฐานปรากฏชัดเจนถึงการนำไปใช้จนก่อให้เกิดประโยชน์ได้จริง ประเภทของการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ มีดังนี้

1. **การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ** เช่น การใช้ประโยชน์ในการให้บริการวิชาการ (สอน/ บรรยาย/ ฝึกอบรม) การใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน การเขียนตำรา แบบเรียน การใช้ประโยชน์ในด้านการให้บริการ หรือ เป็นงานวิจัยเพื่อต่อยอดโครงการวิจัย เป็นต้น
2. **การใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ** เช่น งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่สร้างองค์ความรู้แก่สาธารณชนในเรื่องต่างๆ เช่น องค์ความรู้ในด้านศิลปวัฒนธรรม สาธารณสุข การบริหารจัดการสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ประชาธิปไตยภาคประชาชน วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน อันเป็นผลมาจากการนำข้อความรู้จากการวิจัยไปใช้ เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์
3. **การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย หรือระดับประเทศ** เช่น งานวิจัยเชิงนโยบายไม่ว่าจะเป็นการนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ไปเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของการประกาศใช้กฎหมาย หรือมาตรการต่าง ๆ โดยองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน
4. **การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์** เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ตามมา

ตัวอย่างหลักฐานการนำมาใช้อันก่อนให้เกิดประโยชน์อย่างชัดเจน

- หลักฐานที่แสดงผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำสิ่งประดิษฐ์อันเป็นผลจากงานวิจัย หรืองานสร้างสรรค์มาใช้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เช่น บันทึกลงซึ่งแสดงระยะเวลาที่สามารถลดได้ในการปอกเปลือกกุ้ง เมื่อนำเครื่องปอกเปลือกกุ้ง ซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์จากการวิจัยไปใช้งาน เป็นต้น
- หลักฐานที่แสดงผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มาใช้ในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในงานวิจัย เช่น ผลจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ผลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ บันทึก ผลการทดสอบวัดความรู้/ทักษะของนักศึกษา ที่แสดงได้ว่า นักศึกษามีพัฒนาการทางการเรียนดีขึ้น หรือมีพฤติกรรมระหว่างการเรียนรู้ดีขึ้น เป็นต้น
- หลักฐานที่แสดงผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำนโยบาย/กฎหมาย/มาตรการ ที่เป็นผลมาจากงานวิจัยนโยบาย มาใช้ในองค์กร/คณะ/สถาบัน เช่น มีจำนวนคณาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษาที่ทำงานวิจัยด้านสหวิทยาการมากขึ้น หลังจากสถาบันฯ ได้กำหนดนโยบาย ที่จะผู้นำทางด้านการศึกษาวิทยการ ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 โดยนโยบายดังกล่าว เป็นผลจากการวิจัยนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางการทำวิจัยของสถาบัน เป็นต้น
- หลักฐานที่แสดงผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากการนำหลักสูตรการสอน/ ทฤษฎีการสอน/ โสตทัศนูปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอน/ ตำราประกอบการสอน ฯลฯ ที่เป็นผลจากการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ มาใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น ผลจากการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ บันทึก ผลการทดสอบวัดความรู้/ ทักษะของนักศึกษาที่แสดงได้ว่า นักศึกษามีพัฒนาการทางการเรียนดีขึ้น หรือมีพฤติกรรมระหว่างการเรียนรู้ดีขึ้น เป็นต้น

หมายเหตุ สรุปรายละเอียดหลักฐานที่ปรากฏชัดเจนถึงการนำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในข้อเสนอโครงการ เช่น

- course syllabus
- ภาพถ่าย (โปรตรระบุ วัน เวลา สถานที่ กิจกรรม)
- หนังสือ ตำรา (โปรตรระบุหน้าทีนำไปใช้-อ้างถึง)

หน่วยงานได้นำบทความวิจัยนี้ไปใช้กรุณานำหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

มายิ่ง e-mail: kamnak2507@gmail.com

